

ELS MAPES DIDÀCTICS

de Celso Calviño i Pau Bibiloni

Jaume Oliver i Jaume

Les aportacions a la didàctica de les Ciències Socials han reforçat o millorat els processos d'aprenentatge en algun dels moments de la seva preparació o realització. A vegades aquestes aportacions han dinamitzat el treball d'aula arribant a transformar-la en un laboratori o taller i a vegades han possibilitat la realització d'algunes activitats fora d'ella.

Basti recordar la ja clàssica, malgrat fins ara no aprofitada en tots els seus avantatges, aportació que fonamenta els aprenentatges en l'observació directa —excursions i viatges, estudis de camp, colònies de treball, anàlisi de restes històriques in situ, etc... — o la creació de divers material didàctic pensat per al seu ús dins l'aula —mapes, làmines, material gràfic, diverses col·leccions, maquetes, etc...— Caldria afegir, també, totes aquelles estratègies comunes aplicables a les Ciències Socials i a d'altres àrees curriculars: treballs en grup i dinàmiques de la participació, metodologia pròpia de la recerca, anàlisi de la documentació i de la premsa, elaboració de material a càrrec del propi grup classe, disseny i ús de material audio-visual, etc...

L'aportació dels dos mestres, Celso Calviño i Pau Bibiloni, ha consistit en el disseny i l'elaboració de dotze mapes (editats des de l'any 1991 fins l'any 1994) destinats a la dinamització del treball d'aula.

Es tracta dels següents títols:

- Mapa polític de les Illes Balears
- Comunicacions a les Illes Balears
- Mapes físics i polítics de Mallorca, Menorca i les Pitiüses (primera sèrie)
- Prehistòria i Història antiga
- Època musulmana
- Mapa pluviomètric
- Mapa de vegetació (segona sèrie).

Cal assaborir amb veritable delit i

valorar adequadament aquesta aportació que enriqueix considerablement les aules i els centres del nostre sistema educatiu, al mateix temps que enriqueix l'espai mental i sentimental de la nostra infància i joventut que roda i roda per cursos i cicles, sovint massa allunyada de la realitat que l'envolta i configura, i massa ocupada en aprenentatges majoritàriament fonamentats en llibres.

Aquests mapes són hereus directes d'una interessant línia de divulgació cultural i didàctica que, per medi de mapes generals o temàtics, des de finals de l'Edat Mitjana fins als nostres dies, i sobretot a partir del Renaixement i durant la Il·lustració, es preocupava de reproduir, cada vegada amb major encert i en els nostres dies amb una extraordinària tecnologia, gran part d'aquells aspectes de la realitat de tot el nostre món —conegut o desconegut, terrestre o marítim, vivent o no vivent— que esdevenien objecte d'estudi, de curiositat, de cultura, d'eina de treball i de descobriment. Es dibuixava allò que ja es coneixia amb la intenció d'estudiar-ho més, de visitar-ho i de conèixer-ho amb més detall.

A nivell didàctic, els mapes i els variadíssims tipus de làmines que han anat entrant a les escoles, afegeixen una metodologia intuïtiva —la contemplació directa d'una imatge— a la metodologia més tradicional de la lectio, que necessàriament exigia memorització sols a través de la paraula, pronunciada o escrita. Però els mapes que comentam han estat elaborats des d'una perspectiva més rica i més ampla: la de facilitar i promoure tot un moviment de treball escolar actiu que generi

recerca de dades, sortides al camp, estudis de toponímia, col·leccions de fruits, fulles, llavors, etc..., elaboració de treballs monogràfics, potenciació de la metodologia interdisciplinària o globalitzadora, aprofitament de la interessant metodologia de la història oral, etc.

Aquesta col·lecció de mapes, editada en llengua catalana i promoguda per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear, promourà, sens dubte, estudis de l'entorn i apropiará el nostre sistema educatiu a la realitat de la qual fou segregat durant els segles XVIII i XIX quan era objecte d'una necessària institucionalització.

Ens trobam davant una eina d'importància cabdal entre nosaltres. I aquesta importància es deu a l'alta qualitat tècnica i pedagògica de la col·lecció de mapes que, per a ús dels centres escolars de les Illes Balears, han elaborat Celso Calviño i Pau Bibiloni, fruita ben madura del llarg camí fet en la tasca de l'educació. □